

[Уводник](#)

[Садржај](#)

[Contents](#)

[Резимеи](#)

[Summaries](#)

Уводник

Роберт Нозик је у нашој интелектуалној јавности релативно слабо познат и коментарисан писац. Његова главна књига још увек није преведена, а други радови готово да су непознати, чак и после ауторове релативно скоре смрти (2002) године. С друге стране, он се данас у свету сматра једним од најзначајнијих либералних мислилаца друге половине XX века. Већ саме ове две контрадикторне чињенице биле би довољан повод да се покуша нека врста систематског представљања његове мисли домаћој јавности.

Роберт Нозик је класични *laissez-faire* либерал. Следећи идеолошку еволуцију самог појма либерализма, од његове класичне варијанте ка модерном укрштању са разним облицима про-социјалистичких идеја, већина савремених коментатора термин

либерализам користи да би означила разне всте оваквих комбинованих и мешовитих теоријских система (рецимо "социјал-либерализам" Џона Ролса или Јиргена Хабермаса). Стога је за бескромпромисне савремене заговорнике идеја класичног либерализма скован, најпре у Америци, један нови, помало незграпан и артифицијелан израз – либертаријанци. Са својим идејама неограниченог слободног тржишта и ограничене владе, годинама опс тајући као нека врста теоријске секте на рубовима главних академских токова, ови радикални следбеници Адама Смита од 70-их година значајно су ојачали свој утицај и пружили концептуалну логистику Реган-Тачеровој неолибералној (контра)револуцији и слому комунизма.

Место Роберта Нозика у интелектуалном развоју либертаријанског покрета је значајно, а у понечему и прекретничко. Заправо, он, Милтон Фридман и Фридрих Хајек творе неку врсту "светог тројства" неолибералне мисли. Главни елементи његове доктрине јесу залагање за приватну својину, слободно тржиште, ограничену, минималну владу која само штити безбедност и својину људи, те прихватање либералне концепције правде као заштите права појединца у односу на државу. Текстови које у овом тематском блоку доносимо концентрисани су на образлагање и коментарисање сваког од ових сегментата Нозикове теорије. Најпре, од самих Нозикових радова, ту је превод поглавља о Ролсу из Анархије, државе, утопије у коме се развија детаљна критика социјалистичког концепта дистрибутивне правде од којег, по Његовом мишљењу, Ролс полази. Затим, краћи текст о разлозима привлачности социјалистичких идеја међу интелектуалцима, те оглед "Објашњење невидљивом руком" у коме се указује на ширину примене овог знаменитог аналитичког концепта Адама Смита у различитим наукама. Такође, за оне које више интересује Нозикова општа филозофска, а не само теоријско-политичка позиција, објављујемо и занимљив шири интервју са аутором, који је водио Јулиан Санчез.

Од домаћих аутора, ту су прилози Мирослава Прокопијевића, који се бави Нозиковом теоријом приватних власничких права, и Ивана Јанковића, који ставља акценат на Нозикову теорију правде и одбацивање егалитаристичких моралних премиса – оба писана у либертаријанском духу и са симпатијама за Нозикову општу позицију. Прилози страних аутора (са изузетком Едварда Јункинса који даје неутрални општи преглед Нозикове позиције) углавном су критички интонирани. Алан Гибар критикује схватање о моралној посебности приватне својине, док критичари "здесна", припадници Аустријске, анархо-либералне школе оспоравају Нозиков напад на анархизам и покушај извођења минималне државе уз коришћење теорије невидљиве руке. Они указују да је држава институција силе и да никад не настаје добровољном кооперацијом већ само насиљем и политичким волунтаризмом. (1)

За разлику од Нозика, Роналд Дворкин припада светском либералном мејнстриму и, такође за разлику од Нозика, његово дело више није потпуно непознато домаћој публици. Последњих година појавило се неколико превода његових текстова и књига, објављена једна монографија (Миша Ђурковић) посвећена његовој филозофији и изражено пар дисертација. Стога Дворкиново дело овде не представљамо у целини, већ из његовог богатог опуса издвајамо само неколико тема које репрезентују дилеме савременог либерализма. Михал Сладечек се бави односом Дворкиновог централног

концепта “права као интегритета” и “комуналне” демократије, засноване на идеји некомпетитивног партнерства. Драгица Вујадиновић тематизује Дворкинову теорију једнакости, док се Владимир Милутиновић и сам Роналд Дворкин изнова баве “вечним” питањем могуће објективности, односно истинитости и лажности моралних/вредносних судова.

Као неку врсту додатка уз ова два темата посвећена класицима либерализма друге половине 20. века, објављујемо превод чувеног Констановог текста о слободи код старих и модерних, као и интригантан – Нозиковим и Хајековим идејама инспирисан – антиинтелектуалистички текст савременог (нео)либералног економисте и актуелног чешког председника Вацлава Клауса. Најзад, пригодни мемориами Роберту Нозику и Џону Ролсу на самом крају стоје не само као нека врста теоријског епитафа овим мислиоцима, него и као својеврсни мemento на идеале класичног либерализма у тренутку када они бивају на различите начине угрожени чак и у њиховој англосаксонској постојбини. Управо на ту опору реалност, с акцентом на регионални контекст, упућују огледи Александра Павковића о југословенским сецесијама и Ненада Кеџмановића о искуствима десетогодишњег међународног протектората у Босни и Херцеговини.

* Темат о Нозику припремљен је у сарадњи са колегама из часописа Каталаксија, при чему посебну захвалност дугујемо колегама Ивану Јанковићу и Бориславу Ристићу.

САДРЖАЈ

Уводник 5

РОБЕРТ НОЗИК

Мирослав Прокопијевић
Приватно власништво 9

Иван Јанковић
Теорија правде Роберта Нозика29

Ренди Барнет
Да ли је Роберт Нозик оправдао државу? 57

Рој А. Чајлдс Млађи
Невидљива рука узвраћа ударац..... 67

Ален Гибар
По чему је слободна размена морално посебна? 85

Едвард В. Јункинс
Нозиков либертаријански оквир за утопију 97

Мареј Ротбард Роберт Нозик и безгрешно зачеће државе	105
Роберт Нозик Ролсова теорија правде	125
Роберт Нозик Објашњења невидљивом руком	169
Роберт Нозик Разговор с Јулијаном Санчезом	177
Роберт Нозик Зашто су интелектуалци против капитализма?	195
Преводи	
Бенжамен Констан О разлици слободе код старих и модерних	205
Вацлав Клаус Интелектуалци и социјализам	221
РОНАЛД ДВОРКИН	
Михал Сладечек Дворкин о интегритету и комуналној демократији	231
Драгица Вујадиновић Принцип једнакости у Дворкиновој политичкој филозофији	247
Владимир Милутиновић Да ли етички ставови могу бити истинити или лажни?.....	269
Роналд Дворкин Објективност и истина: боље би било да верујете	289
Огледи	
Александар Павковић Југословенске сецесије у светлу савремених теорија	339
Ненад Кецмановић Демократија и протекторат	359

Прикази

Марија Младеновић Право као интегритет (Роналд Дворкин: Царство права)
381

Дејан Вук Станковић Дистрибутивна правда и плуралистичка теорија једнакости (Мајкл
Волцер: Подручја правде) 386

Иван Миленковић Како спасити грађанина? (Жерар Роле, Апологија грађанског)
..... 390

Божо Стојановић Историја српског либерализма (Либерална мисао у Србији, ур. Ј.
Тркуља и Д. Поповић) 394

Ђорђе Јончић и Сузана Јончић Немачки аутори о Југославији, Србији и рату (Хајнц
Локвај, Сукоб око Косова , Курт Кепрунер, Пуовања у земљу ратова, Јирген Елзесер,
Ратни злочини) 400

Предраг Крстић Идентитет и еманципација (Детлеф Клаусен, Границе
просветитељства) 408

Дејан Петровић Не брендираном свету (Наоми Клајн, Но лого
)..... 414

Саша Гајић Између Азије и Европе (Милан Суботић, Пут Русије: евроазијско становиште
) 421

Бојана Ковачевић Крах републиканске врлине (Роберт Бела, Погажени завет)
..... 424

Александар Стевановић Емпатија као пут до моралног друштва (Мартин Л. Хофман,
Емпатија и морални развој) 428

Ин мемориам□

Роберт Нозик 433

Џон Ролс 435

Contents 441

CONTENTS

Introduction	5
TOPIC OF THE ISSUE	
ROBERT NOZICK	
Miroslav Prokopijevic Private Ownership	9
Ivan Jankovic Robert Nozick's Theory of Justice	21
Randy Barnet Wither Anarchy: Has Robert Nozick Justified the State?	49
Roy A. Childs, Jr. The Invisible Hand Strikes Back	59
Allan Gibbard What's Morally Special about Free Exchange?	77
Edward Younkins Robert Nozick's Libertarian Framework for Utopia	89
Murray Rothbard Robert Nozick and Immaculate Conception of State	97
Robert Nozick Rawls's Theory of Justice	117
Robert Nozick Invisible Hand Explanation	161
Robert Nozick Discussion with Julian Sanchez	169
Robert Nozick Why Do Intellectuals Oppose Capitalism?	187
Translations	
Benjamin Constant On Liberty	205

Vaclav Klaus Intellectuals and Socialism	221
RONALD DWORKIN	
Mihal Sladecsek Dworkin on Integrity and Communal Democracy	231
Dragica Vujadinovic Principle Of Equality in Dworkin's Political Philosophy	247
Vladimir Milutinovic Repeated question: Could Ethical Statements Be True Or False?	269
Ronald Dworkin Objectivity and Truth: You'd Better Believe It	289
Research	
Aleksandar Pavkovic Yugoslav Seccesions in Light of Contemporary Theories	339
Nenad Kecmanovic Democracy and Protectorate	359
Reviews	
Marija Mladenovic Justice as Integrity (Ronald Dvorkin: Carstvo prava)	381
Dejan Vuk Stankovic Distributive Justice and Pluralistic Theory of Equality (Majkl Volcer: Područja pravde)	386
Ivan Milenkovic How to Save Citizen? (Zerar Role, Apologija gradjanskog)	390
Bozo Stojanovic The History of Serbian Liberalism (Liberalna misao u Srbiji, ur. J. Trkulja i D. Popovic)	394
Djordje Joncic and Suzana Joncic German authors on Yugoslavia, Serbia, War and Setting War Goals (Heinz Loquai, Sukob oko Kosova , Kurt Köpruner, Putovanja u zemlju ratova , Jürgen Elsässer,	

Ratni zločini)	400
Predrag Krstic Identity and Emacipation (Detlef Klausen, Granice prosvetiteljstva)	408
Dejan Petrovic No to World of Brands (Naomi Klajn, No logo)	414
Sasa Gajic Between Asia and Europe (Milan Subotic, Put Rusije: evroazijsko stanovište)	421
Bojana Kovacevic Decline of Republican Virtue (Robert Bela, Pogaženi zavet)	424
Aleksandar Stevanovic Empathy as a Way to Moral Society (Martin L. Hofman, Empatija i moralni razvoj)	428
In memoriam	
Robert Nozick	433
John Rawls	435
Contents	441

АПСТРАКТИ

Мирослав Прокопијевић

Приватно власништво

У овом чланку разматрам неке приговоре (упућени од стране Џ. Волдрона, М. Фрид итд.) “теорији правде као власничких права” коју је Роберт Нозик лансирао књизи “Анархија, држава, утопија”. Први део текста је посвећен стицању власништва, други његовом трансферу, док се у трећем расправља о ректификааторној правди. Сматрам да Нозиково решење, уз извесна мања прилагођавања, може послужити као добар темељ за модерну тржишну привреду. Закључно поглавље је посвећено неким општим карактеристикама Нозикове теорије овлашћења.

Кључне речи: Роберт Нозик, теорија правде, власништво, теорија овлашћења, слободно тржиште

Иван Јанковић

Теорија правде Роберта Нозика

У овом раду аутор анализира неке аспекте теорије правде Роберта Нозика. Полазећи од разликовања између историјских и принципа правде коначног стања, он испитује неке од кључних елемената Нозикове либертаријанске теорије. Нозик развија своју позицију критикујући егалитаристичке премисе теорија коначног стања и текућег удела код којих се установљава одређени образац расподеле добара и услуга. Стога, сматра Нозик, ако било који такав образац (егалитарни или не) треба да буде сачуван, мора се стално спроводити насиље над људским животима. Аутор у том смислу истиче Нозикову у основи анти-дистрибуционистичку визуру контрастирањем његове теорије власничких права са различитим облицима социјалистичких концепата дистрибутивне правде.

Кључне речи: правда, редистрибуција, овлашћење, изворно стицање, либерализам.

Ренди Барнет

Даље од анархије: Да ли је Роберт Нозик оправдао државу?

Аутор оспорава Нозикову идеју о превладавању анархије путем слободне кооперације, и указује на његов неуспех да понуди аргумент против либералног анархизма.

Кључне речи: анархија, процедуре, заштитна агенција, надокнада штете.

Рој Чајлдс

Невидљива рука узвраћа ударац

Аутор оспорава Нозикову идеју о настанку минималне државе из анархо-капиталистичког природног стања, невидљивом руком и без кршења ичијих индивидуалних права. Аутор верује да би дозвољавање невидљивој руци да несматано делује у пољу пружања безбедносних услуга заправо водило разградњи, а не настанку минималне државе.

Кључне речи: анархија, држава, невидљива рука, права појединца.

Ален Гибар

По чему је слободна размена морално посебна?

У овом раду аутор оспорава либералну премису о неприкосновености и моралној повлашћености приватне својине и слободне размене. Он доказује како својина никад није апсолутна и како њено дефинисање увек подлеже одређеном степену регулативног ограничавања, у односу на максималне принципе либерализма.

Кључне речи: приватна својина, слободна размена, систем цена, ограничење.

Едвард Јункинс

Нозиков либертаријански оквир за утопију

У овом раду аутор излаже основе Нозикове политичке концепције, посебно указујући на његову теорију приватних власничких права и правде, као основе читаве концепције, и Нозиково оживљавање класичног либерализма.

Кључне речи: Нозик, либерализам, власништво, утопија.

Мареј Ротбард

Нозик и безгрешно зачеће државе

У овом тексту аутор тврди како Нозик није успео да докаже могућност настанка минималне државе процесом невидљиве руке. Држава увек настаје насиљем над појединцем и монополисањем физичке силе од стране једне од агенција за заштиту. Уместо Нозикове минималне државе као монополистичке заштитне агенције, аутор се залаже за слободну конкуренцију више заштитних агенција које би оперисале као

приватне фирме на тржишту безбедносних услуга.

Кључне речи: анархија, минимална држава, заштитна агенција, монопол.

Роберт Нозик

Ролсова теорија правде

У овом одељку аутор подвргава детаљној критици Ролсово схватање правде. Ролсовој теорији Нозик оспорава либерални карактер, будући да ова инсистира на принципу разлике којим се имплицира прерасподела ресурса у циљу остварења жељеног коначног стања расподеле. Ролс, по ауторовом схватању, игнорише слободу, аутономију појединца и приватна власничка права, а етаблира кршење људских права кроз редистрибутивну експлоатацију.

Кључне речи: Ролс, правда, коначно стање, текући удео, вео незнања, шаблон.

Роберт Нозик

Објашњење невидљивом руком

У овом раду аутор примењује економску теорију невидљиве руке на шири круг питања, и доказује како се та теорија може користити као плодотворни аналитички концепт у разним другим наукама, попут логике, биологије, политике, социологије итд.

Кључне речи: невидљива рука, економија, преференције, логика, теорија игара.

Роберт Нозик

Зашто су интелектуалци против капитализма

У овом тексту аутор испитује разлоге диспропорционално високе подршке интелектуалаца социјалистичким идејама, и налази да су они поглавито садржани у наслеђеним навикама мишљења хијерархизованих образовних институција у којима статус и награда зависе од познавања општих интелектуалних концепата. За разлику од тога, награда на тржишту зависи од снажљивости, предузетничке алатиципације, а често и среће, што у очима интелектуалаца ствара уверење о суштинској неправедности система слободног тржишта.

Кључне речи: социјализам, интелектуалци, ковачи-речи, правда.

Михал Сладечек

Дворкин о интегритету и комуналној демократији

Предмет истраживања овог рада јесте узајамна веза између права као интегритета и комуналног схватања демократије у Дворкиновој теорији. Према његовом становишту, право као интегритет пружа најбољу интерпретацију политичке и правне праксе одређене политичке заједнице. Дворкинова концепција комуналне демократије, чији је идеал некомпетитивно партнерство засновано на једнакој бризи и поштовању сваког припадника заједнице, има специфичан значај у рецентним расправама о уставом ограниченим демократијама и њиховим потенцијалним слабостима. У напетости између уставних ограничења демократског одлучивања и грађанске партиципације у политичкој самоуправи, Дворкин даје предност уставном ограничењу. Ипак, правне одлуке не треба да представљају искључиво мњење стручњака, већ се у њих мора укључити и јавна расправа, то јест делиберација око основних принципа правде.

Кључне речи: интегритет, демократија, комунална демократија, право, заједница.

Драгица Вујадиновић

Принцип једнакости у дворкиновој политичкој филозофији

Сажетак: У овом раду ауторка се бави погледима Роналда Дворкина изложеним у књизи Суверена врлина – теорија и пракса једнакости. У њој Дворкин покушава да пружи модел расподеле друштвеног богатства који би највише одговарао правди и идеалу "једнаког третмана" свих особа у друштву. Тај модел укључује компензацију за ограничења независна од воље појединаца, али изван тога ипак индивидуални успех чини зависним од одлука, рада и талената чланова друштва. Рад садржи и преглед важнијих коментара Дворкинове књиге од стране Вила Кимлике, Питера Берковица и Ентонија Ејпије. На крају ауторка даје своје методолошке примедбе на Дворкинову теорију које говоре о несагласностима у разним фазама Дворкиновог рада.

Кључне речи: правда, једнакост, једнакост третмана, аукциони избори, схема осигурања, политичка моралност

Владимир Милутиновић

Поновљено питање: да ли етички ставови могу бити истинити или лажни?

Сажетак: У овом чланку покушао сам да браним афирмативан одговор на питање из наслова. У метаетици овај одговор није уобичајен. Мислим да је то случај због општег прихватања позитивистичке методологије у оквиру метаетике. Појам о "јесте" ставовима који могу бити апсолутно и коначно истинити имао је одлучујући утицај да могућност да етички ставови буду истинити или лажни буде одбачена. Такође, покушао сам да покажем да су питања значења и логике моралног говора независна од питања које смо горе поставили.

Кључне речи: етички ставови, објективни критеријум, појам истине, методологија

Роналд Дворкин

Објективност и истина: боље би било да верујете

Сажетак: Аутор заступа становиште да су вредносни ставови објективно истинити или неистинити. Он разликује интерни вредносни скептицизам, дакле скептицизам који један скуп моралних начела одбацује зарад неког другог, од тзв. архимедовског вредносног скептицизма који априори одбацује објективност свих моралних начела и развија метатеорију о разлозима њихове субјективности. Архимедовском скептицизму аутор одриче неутралност и строгост – он није неутралан пошто се не може одбранити за њега пресудна дистинкција између метатврдњи о вредносним ставовима и самих тих ставова, с обзиром да су метатврдње само појашњења етичких исказа. Затим, архимедовски скептицизам није ни строг зато што нису одбрањиви аргументи да разноврсност моралних убеђења представља разлог за одбацивање етичког универзализма, и да не постоји директна веза између спознаје одређеног идеала и његове мотивишуће снаге. У закључном делу аутор разматра интерни скептицизам, који сматра јединим релевантним етичким становиштем.

Кључне речи: скептицизам, архимедовски скептицизам, неутралност, строгост, објективност, ставови првог и другог реда.

Александар Павковић

Југословенске рекурзивне сецесије у светлу савремених теорија сецесија

Сажетак: Југословенске сецесије су рекурзивне: сецесије Хрватске и Словеније од федералне Југославије биле су ну жан услов за сецесију Босне и Херцеговине и Македоније; сецесија Хрватске је била нужан услов за сецесију Српске Крајине од Хрватске и Републике Српске од Босне и Херцеговине. У процени сецесија, либералне теорије користе право на ускраћивање сагласности државној власти, односно право да

се исправи неправда; теорије националног самоопредељења се позивају на право на национални идентитет; а хибридне теорије се позивају и на једно и на друго. Одатле следи да су специфични услови који оправдавају сецесију различити за сваку теорију, па стога оне и различито процењују југословенске сецесије: Берчова теорија оправдава све те сецесије, Бјукененова ниједну, док друге не пружају доследне критеријуме за процену већине њих. Једино Беранова "чиста" либерална теорија изгледа да нуди доследни низ критеријума за процену тих сецесија; она так ође предлаже како да би се могле, у складу са либералним принципима, кориговати неке од сецесија које се тренутно не могу оправдати.

Кључне речи: сецесија, Југославија, оправдање

Ненад Кецмановић

Демократија и протекторат

(пример Босне и Херцеговине)

Сажетак: Прихватајући миловску сумњу у могућност полиархије (демократије) у етнички сложеним срединама, аутор у контексту слома комунистичког блока, и ренесансе национализма, анализира недавну историју Босне и Херцеговине, настанак те државе и садашње стање у њој, и у тој анализи се позива на кључне савремене политичке мислиоце. Оцењујући да је та земља за десет година прешла пут од "бољшевичког тоталитаризма" до "колонијалног деспотизма", он парадоксалну тезу Кнауса и Мартина да "странци у Босни диктатуром развијају демократију", сматра у основи погрешном и потенцијално опасном.

Кључне речи: демократија, Босна и Херцеговина, национализам, протекторат

SUMMARIES

Miroslav Prokopijevic

PRIVATE OWNERSHIP

Summary

In this article I discuss some objections (raised by J. Waldron, B. Fried, etc.) to "the entitlement theory of justice", launched by Robert Nozick in his *Anarchy, state, and utopia* (1974). Part one is about acquiring property, part two about the transfer of property, while part three debates the rectificatory justice. I basically find out that Nozick's solutions still hold, with some modest adjustments, as a basis for a modern free market economy. Concluding chapter is about some general features of Nozick's entitlement theory.

Key words: Robert Nozick, theory of justice, ownership, entitlement theory, free market.

Ivan Jankovic

ROBERT NOZICK'S THEORY OF JUSTICE

Summary

In this paper author analyzes some aspects of Robert Nozick's theory of justice. Starting from differentiating between the historical and end-state theories of distributive justice, he explores some of the key elements of Nozick's libertarian theory. Nozick develops his position by criticizing egalitarian premises of end-state and current time-slice theories in which the pattern of distribution of goods and services in the society is established. Therefore, Nozick argues, if any such pattern (egalitarian or not) is to be preserved arbitrary coercion over the people's lives continuously must be exercised. Author, in this connection, spells out Nozick's basic anti-distributionist standpoint by contrasting his entitlement theory with various forms of socialist distributive justice conception, pointing out advantages of Nozick's libertarian approach.

Key words: justice, redistribution, entitlement, original appropriation, liberalism.

Randy Barnett

WHITHER ANARCHY: HAS ROBERT NOZICK JUSTIFIED THE STATE?

Summary

The author contests Nozick's idea about overcoming anarchy with free cooperation and points to Nozick's failure to offer an argument against liberal anarchism.

Key words: anarchy, procedures, protective agency, damages.

Roy A. Childs, Jr.

THE INVISIBLE HAND STRIKES BACK

Summary

The author challenges Nozick's idea of creating a minimal state from an anarcho-capitalist natural state, with invisible hand, without violation of anyone's individual rights. The author believes that the invisible hand, if permitted to act unobstructed in the sphere of security services, would actually lead to the dismantling rather than the creation of the minimal state.

Key words: anarchy, state, invisible hand, individual's rights.

Allan Gibbard

WHAT'S MORALLY SPECIAL ABOUT FREE EXCHANGE

Summary

The author challenges the liberal premises on the inviolability and moral primacy of private ownership and free exchange. He argues that ownership is never absolute and its definition is always subject to a degree of regulative limitation, compared with libertarian maximum principles.

Key words: private ownership, free exchange, system of prices, restriction.

Edward Younkins

ROBERT NOZICK'S LIBERTARIAN FRAMEWORK FOR UTOPIA

Summary

The author presents Nozick's basic political concepts, focusing on his theory of private ownership rights and justice, as the basis for the entire conception, as well as his revival of classic liberalism.

Key words: liberalism, ownership, utopia.

Murray Rothbard

ROBERT NOZICK AND IMMACULATE CONCEPTION OF THE STATE

Summary

In this text, the author proposes that Nozick has failed to prove the possibility of creating a minimal state through the invisible hand process. A state is invariably created by violence over an individual and monopolizing of physical force on part of a protective agency. Instead of Nozick's minimal state as a monopolist protective agency the author supports free competition

of several protective agencies to operate as private firms on the security services market.

Key words : anarchy, minimum state, protective agency, monopoly.

Robert Nozick

RAWLS'S THEORY OF JUSTICE

Summary

The author critically examines Rawls's understanding of justice. He refutes its liberal nature, since it insists on the difference principle, which implies redistribution conducive to the desired end-state. Rawls, in the author's view, ignores freedom, individual autonomy and private ownership rights, while affirming the violation of human rights through redistributive exploitation.

Key words : justice, end state, current-time slice, veil of ignorance, pattern.

Robert Nozick

INVISIBLE HAND EXPLANATION

Summary

The author, in this paper, applies the economic theory of invisible hand to a wider scope of issues, arguing that the theory may be used as a useful analytical concept in different other sciences like logic, biology, politics, sociology, etc.

Key words: invisible hand, economy, preferences, logic, game theory.

Robert Nozick

WHY DO INTELLECTUALS OPPOSE CAPITALISM

Summary

The author, in this article, looks into the reasons for disproportionate support of intellectuals to socialist ideas, finding them predominantly in the inherited thinking habits of hierarchical educational institutions, where one's status and reward depend on the knowledge of general intellectual concepts. By contrast, the reward on the market depends on the resourcefulness, entrepreneurial foresight, and often luck, all of which in the eyes of intellectuals creates a belief in the essential injustice of the free market system.

Key words : socialism, intellectuals, wordsmiths, justice.

Michal Sládeček

DWORKIN ON THE INTEGRITY AND THE COMMUNAL DEMOCRACY

Summary

The aim of this article is a study of mutual connection between law as integrity and communal understanding of the democracy in Dworkin's theory. According to this theory, law as integrity allows the best interpretation of the political and legal practice of a particular political community. Certain importance of communal democracy lays in the law, conceived as the integrity and connected to it constitutionally defined order. The specific weight in a recent debates about constitutionally restricted democracies and potential deficiencies, has Dworkin's theory of communal democracy, which ideal is non-competitive partnership based on equal concern and respect of the each member of political community. In the tension between constitutional restrictions of the democratic decision-making and the civil participation in self-government, Dworkin highlights the first issue as a more important. Nevertheless, judicial review can not be done only by the experts; it has to integrate public deliberation about the basic principles of justice as well.

Keywords: integrity, democracy, communal democracy, law, community.

Dragica Vujadinovic

PRINCIPLE OF EQUALITY IN DWORKIN'S POLITICAL PHILOSOPHY

Summary

Author examines Ronald Dworkin's theses as presented in *Sovereign Virtue - The Theory and Practice of Equality*. Dworkin tries to construct just model of social distribution, the one that would correspond to ideal of "equal treatment" of each individual. That model includes compensation for handicaps that do not depend on individual will, but it also makes individual success dependent on decisions, labor and individual talents. Article estimates the most important reviews of Dworkin's thought (by P. Berkowitz, K. A. Appiah, W. Kymlicka). In the conclusion author gives methodological objections on Dworkin's theory and on inconsistencies in different phases of his scientific development.

Key words: justice, equality, equal treatment, political morality

Vladimir Milutinovic

REPEATED QUESTION: COULD ETHICAL STATEMENTS BE TRUE OR FALSE?

Summary

In this paper I have made an attempt to defend affirmative answer to the question from the headline. In meta-ethics this answer is not usual. In my opinion, that is due to common acceptance of positivistic methodology within meta-ethics. Concept of "is"-statements which could be absolutely and finally true has been of decisive influence in rejecting the possibility of

ethical statements being true or false. Also, I have tried to show that questions of meaning and logic of moral speech are independent from our issue.

Key words : ethical statements, objective criterion, concept of truth, methodology

Ronald Dworkin

OBJECTIVITY AND TRUTH: YOU'D BETTER BELIEVE IT

Summary

Author argues in this paper that value judgements are objectively true. He differentiates between the internal value skepticism and Archimedean value skepticism; while internal skepticism rejects one set of the moral principles and accepts the other, Archimedean skepticism rejects objectivity of any possible value judgement and develops meta-theory that exposes their subjectivity. Author denies Archimedean scepticism neutrality and austerity – it is not neutral since its basic distinction between the metatements on value judgements and the very value judgements. Further, it is not austere because diversity of moral convictions is not good enough reason to dismiss universality of ethics on one hand, and there is no direct linkage between knowing certain ideal and its motivating force. In concluding remarks author discusses internal scepticism, which he holds for only relevant ethical standpoint.

Key words: skepticism, Archimedean skepticism, neutrality, austerity, objectivity.

Aleksandar Pavkovic

YUGOSLAV RECURSIVE SECESSIONS IN LIGHT OF CONTEMPORARY SECCESION THEORIES

Summary

Yugoslav secessions are highly recursive: the secessions of Croatia and Slovenia from federal Yugoslavia were causally necessary for the secession of Bosnia-Herzegovina and Macedonia as well as of the Kosovo province; the secession of Croatia was causally necessary for the secession of the Republic of Serb Krajina from Croatia and of the Serb Republic from Bosnia-Herzegovina. In assessing secessions liberal theories use the right to the withdrawal of consent or the right to remedy wrongs; national self-determination theories, the right to national identity or national life; and hybrid theories both; accordingly, specific conditions for justifiable secession vary from theory to theory. These theories thus yield very different assessments of the Yugoslav secessions listed above: Birch's theory justifies all, Buchanan's none, whereas other theories fail to provide consistent criteria for the assessment of most. Only Beran's 'pure' liberal theory appears to offer a consistent set of criteria for the assessment of these secessions; it also suggests how some of the presently unjustifiable secessions may be rectified in accordance with liberal principles.

Key words: Secession, Yugoslavia, justification.

Nenad Kecmanovic

DEMOCRACY AND PROTECTORATE

(Example of Bosnia and Herzegovina)

Summary

Generally accepting Mill 's reservation regarding possibility of polyarchy (democracy) in ethnic complex regions author analyzes – within contex of dissolving of communist world and renaissance of nationalisms – recent historical events in Bosnia and Herzegovina, the emergence of that state and the present situation in it. In his analysis he consults leading theoretists in field of political thought. Assessing that this country has in ten years gone from "bolshevik totalitarism" to "colonial despotism", author rejects Knaus/Martin's claim that "foreigners in Bosnia develop democracy by means of dictatorship" and argues that this kind of thinking is basically wrong and potentially dangerous.

Key words: democracy, Bosnia and Herzegovina, nationalism, protectorate